

100 éve született Sarah Vaughan, amerikai jazz énekesnő

Sarah Vaughan az amerikai jazztörténet egyik legkiemelkedőbb alakja, énekesnője és ünnepezt sztarja volt. 1924. március 27-én született Newarkban, New Jersey államban. Pályafutása során több, mint 60 lemeze jelent meg. Három oktávos hangterjedelmével, telt és lágy hangjával, erőteljes vibratójával, valamint kimagasló színpadi jelenlétével a legelismertebb jazz énekesnők között tartjuk számon. Híres slágerei és feldolgozásai között említjük az „It’s Magic” (1948), „Misty” és a „Make Yourself Comfortable” (1954), „Broken Hearted Melody (1959), és a „Send in the clowns” (1981) című dalait. Munkásságát két Grammy-díjjal jutalmazták.

Gyermekkora és pályafutásának kezdete

Sarah Vaughan mélyen vallásos, zeneszerető családban nőtt fel. Szülei egyszerű emberek voltak, ugyanakkor szabadidejükben rendszeresen zenéltek énekeltek, gitároztak, zongoráztak. Sarah hét éves korában kezdett el zongorázni, emellett – édesanyjához hasonlóan - a New Mount Sion gyülekezet kórusában énekelt, és rendszeresen zongorázott a templomi próbákon és istentiszteleteken.

Sarah az egyházi, vallásos tartalmú művek mellett egyidőben megszerette a populáris zenét is. Tíz éves korától kezdve rendszeresen zongorázott a város egyik szórakozóhelyén, a Piccadilly Clubban és a városi repülőtéren. Az éjszakába nyúló fellépései egy idő után elvették a figyelmét az iskoláról, így kisiskolás korában abbahagyta a tanulmányait, hogy jobban összpontosíthasson zenei karrierjére.

Első zenei sikerét 1943-ben a new yorki Apollo Színház zenei versenye hozta meg neki, melyet a Body and Soul című dallal nyert meg. A versenyen nyújtott kimagasló teljesítményének köszönhetően Earl Hines, zongorista és zenekarvezető big band formációjába kapott felkérést, ahol eleinte zongoristaként, később vezető énekesként alkalmazták. Az Earl

Hines-féle Big Bandben ez idő tájt olyan elismert zenészek játszottak, mint Dizzy Gillespie trombitás, Charlie Parker szaxofonos, Bennie Green harsonás, és Billy Eckstine énekes. Időközben Billy Eckstine kilépett a big bandből és saját zenekart alapított, ahová Gillespie és Parker mellett Sarah Vaughan-t is hívta. 1944. december 5-én vették fel az első közös felvételüket, az "I'll Wait and Pray" című dalt. A dal tömör fűvós hangzás (három trombita, két harsona, négy szaxofon), Sarah énekét szenvedélyes, lassú építkezés jellemzi. Tökéletes énektechnikájának köszönhetően Vaughan a magasabb hangokat is könnyedén kiéneklí.¹ A dal a következő linken hallgatható meg: https://www.youtube.com/watch?v=8_RBJfVO2Yc

A big band zongoraművésze, John Malachi volt, aki Sarah-t – szókimondó személyisége kapcsán – Sassy-nek nevezte el. A későbbiek során a szakmai berkekben mindegyik kollégája, zenésztársa Sassynek hívta. Sarah is kedvelte nevét, ezt igazolja 1956-ban megjelent lemeze is, amely Sassy néven jelent meg. Sarah 1944 végén otthagyta az Eckstine zenekart, hogy szólókarrierbe kezdhesen, azonban a kapcsolat nem szakadt meg köztük, a későbbiekben számtalan közös felvételt készítettek (Gourse, 2009).

Szólókarrierjének kezdetei - Lemezkiadások a Musicraft, Columbia, Mercury és Roulette stúdióknál

Sarah Vaughan 1945-ben kezdett szólókarrierbe. Eleinte New York különböző népszerű klubjaiban énekelt. Rendszeresen fellépett a Café Society-ben, ahol megismerte későbbi férjét (1946) és egyben menedzserét, George Treadwellt. A koncertezés mellett stúdió felvételeket készített Gillespie, Parker, Al Haig (zongorista), Curly Russel (nagybőgős) és Sid Catlett (dobos) oldalán. Híres felvételüket a *Lover Man*-t 1945 májusában adták ki. A dal a következő linken hallgató meg: <https://www.youtube.com/watch?v=cdvvmXjVCSs>

Sassy élete során számos stúdióval kötött szerződést. Az első szerződést a *Musicraft* stúdióval kötötte, ahol olyan dalokat vett lemezre, mint a "Time and Again", "If You Could See Me Now", "Don't Blame Me", "I've Got a Crush on You", "Everything I Have Is Yours" és a "Body and Soul" című dalok. A dalok között helyet kapott a *Tenderly* című dal is, amelyre Sarah kifejezetten büszke volt, mivel ő volt az első előadó, aki felvette azt a standardet (1947). A dal később 1958-ban a Mercury Records stúdióban újra felvették. Az 1958-as felvételen Sarah énekhangját erőteljes vibrató jellemzi, széles hangterjedelmét és a különböző regiszterekben kiegyenlítően megszólaló énekhangját ebben a dalban is megcsillogtatja; a tőle megszokott magasabb hangok mellett ezúttal egy kis F hangot is magabiztosan kiénekel. A dal a következő linken hallgatható meg: <https://www.youtube.com/watch?v=gNcSFjsBJtk>

A *Tenderly*-t követően 1948 elején az "It's Magic" felvétele aratott sikert a slágerlistákon, míg a "Nature Boy" című standardet 'a capella' kórusal vették fel, hogy különbözzön a Nat King Cole-féle verziótól (1948). A dalban felcsendülő kórus varázslatos hangzást és egyedi zenei kíséretet adott Sarah feldolgozásának, sőt a dal legvégén már szinte operai hangzást hallhatunk. A dal a következő linken hallgatható meg: <https://www.youtube.com/watch?v=wO9MWCGeqFo>

---

¹ <https://rateyourmusic.com/release/single/billy-eckstine-and-his-orchestra/i-want-to-talk-about-you-ill-wait-and-pray/> Letöltve: 2024.11.18.

A Musicraft után (1945-1948) Sarah Vaughan a **Columbia stúdióval** kötött szerződést (1948-1953). Ezekben az években jelent meg a "Black Coffee", "That Lucky Old Sun", "I Cried you You", „These Things I Offer You”, „Make Believe”, „Vanity”, „My Tormented Heart”.

A Black Coffee című dalban Sarah blues éneklési képességeit csodálhatjuk meg; hangját szenvedélyes hangszín, zenei formálását kitűnő frazeálás jellemzi. A That Lucky Old Sun című balladában lírai hangvételét és gömbölyő, telt hangját, míg a "I Cried for You" című swingben a mély regiszterben történő magabiztos éneklését, valamint kimagasló színpadi jelenlétét figyelhetjük meg.

Összességében elmondhatjuk, hogy a Columbia stúdiónál töltött éveket a különböző lemezfelvételek, a rádiókban játszott slágerek, valamint az ország szerte folyó fellépések jellemezték. Sajnálatos módon házassága a kezdeti boldogság és közös házvásárlás ellenére zátonyra futott, Treadwell-lel végül 1958-ban váltak el. Sarah még ugyanebben az évben újra férjhez ment egy Clyde Atkins nevű férfihoz, akivel 1961-ben örökbe fogadtak egy kislányt, Deborah-t, azonban ez a házasság sem tartott sokáig, 1961-ben külön váltak útjaik.

Harmadik zenei stúdióként Sarah a **Mercury**-val kötött szerződést. Első sikert az 1954-es „Make Yourself Comfortable” című slágerrel érte el. Ezt követték a „How Important Can It Be” (Count Basie-vel), „Whatever Lola Wants”, „The Banana Boat Song”, és a „Misty” című dalok. Ebben az időszakban megállás nélkül turnézott; többek között fellépett a Carnegie Hallban (1954), duett felvételeket készített Billy Eckstine-nel (1957), ezt követően 1958-tól bejárta Európát; debütált az Egyesült Királyságban, Hollandiában és Franciaországban.²

A Mercury-nál töltött évek alatt Sarah a legnagyobb sikerét a "Broken Hearted Melody" című dallal érte el, amely egyben az első aranylemeze lett (1959). A Broken Hearted Melody című dal érdekessége, hogy szakít a jazz műfajával, és helyette könnyed lüktetésével és populáris hangzásvilágával az '50-es, '60-as évek könnyűzenei forgatagába kalauzolja el a hallgatót. A dal a következő linken hallgatható meg: <https://www.youtube.com/watch?v=ypwe0ZIsDFQ>

1959 végén Sarah a Mercury után a **Roulette** nevű stúdióval kötött szerződést. 1960-as években olyan dalokkal aratott sikereket, mint például a "Serenata" (1960, swing), az „Eternally" , "You're My Baby" (1960). A Roulette stúdiónál elsőként megjelent albumai a Divine One (1960), "After Hours" (1961) és a Sarah + 2 (1962). A dalok közül szintén a Roulette stúdióban vették fel a „Have you ever Met Miss Jones? című dalt, amelyben Vaughan improvizációs képességeit is megcsillogtatja. A dal a következő linken hallgatható meg: <https://www.youtube.com/watch?v=6GiwILT-8cA>

Mindemellett Sarah az 1960-as években különböző zenekarokkal készített albumokat, például Count Basie/Sarah Vaughan (1961, Count Basie Orchestra), You're Mine You (1962, Quincy Jones), Snowbound (Don Costa, 1962), Sarah Sings Soulfully (1963, Gerald Wilson), The Explosive Side of Sarah Vaughan (1963, Benny Carter), Sarah Slightly Classical és Star Eyes című albumok (1963, Marty Manning), The Lonely Hours (1964, Benny Carter), és így tovább. Ez karrierjének meglehetősen termékeny időszakának tekinthető. Sarah hangszíne ezekben az években valamelyest sötétebbé vált, ugyanakkor hangjának rugalmasságát és hangterjedelmét megőrizte.

---

² <https://michaelminn.net/discographies/vaughan/1950s/index.html> Letöltve: 2024.11.18.

Az 1970-es évek újabb popzenei próbálkozásai: Mainstream,- és Atlantic-évek

Az 1970-es évek elején Sarah a **Mainstream**mel kötött szerződést, ezekben az években Sarah igyekezett a popzene iparban érvényesülni. Legelőször a Time in My Life című jazz és popzenét is tartalmazó lemezén dolgozott. A lemezen többek között John Lennon híres Imagine című dalát, Bob Dylan "If Not for You" és Marvin Gaye "Inner City Blues" című dalát dolgozta fel. Az Imagine című dal Sarah Vaughan feldolgozásában a következő linken hallgatható meg: <https://www.youtube.com/watch?v=I86x1e2oqXM>

1972-ben jelent meg Feelin' Good című albuma, amely bár eredetileg a populáris zene irányába tart, ennek ellenére bőven hallhatunk benne swing-et, illetve jazzesen frazeált vokálokat is. https://www.youtube.com/watch?v=2gK9ndw_yXk&list=PLIGI53nesSl6P9YhHKntz56BUk2aYnynm

A Feelin Good című albumot követően megjelent Sarah első Japánban felvett koncertalbuma (1973), a Send in the Clown dala és a Sarah Vaughan: Live at the Holiday Inn Lesotho című albuma. Ezen túlmenően ezenfelül közös zenei projekteket csinált a Jimmy Rowles Quintettel (1974). A koncerteken gyakran előadta a "Send in the Clowns" című dalát, abból a célból, hogy élő előadásban megmutathassa kivételes hangi adottságait és professzionális énektechnikáját.

A popzene iránti érdeklődése és egyre növekvő popzenei slágerei ellenére, Sarah a jazz műfaját továbbra is elhivatottan igyekezett népszerűsíteni és tolmácsolni a közönség számára. A Los Angeles-i Filharmonikusokkal George Gershwin dalokat adott elő a nagyközönség előtt (1974). A koncert akkora sikert aratott, hogy több városban is előadták. Magánéletét tekintve az 1970-es évek elején új szerelem érkezett Sarah életébe, a nála hét évvel idősebb Marshall Fisher személyében, aki egyben élettársa és menedzsere is lesz egészen 1977-ig. Hivatalosan sosem házasodtak össze. Harmadik férje a Sarahnál 16 évvel fiatalabb trombitaművész, Waymon Reed lett 1978-ban.

A Mainstream után Sarah az **Atlantic** céggel kötött szerződést, amely során tovább folytatta popzenei törekvéseit. Az Atlantic stúdiónál ezúttal John Lennon és Paul McCartney dalait kívánta feldolgozni, azonban az Atlantic időközben felmondta a szerződést, Sarah pedig kiábrándultságában úgy döntött, hogy soha többet nem szeretne lemezcégekkel szerződni.

Az Atlantic elutasítása után Sarah Vaughan beutazta Dél-Amerikát, amely során koncertet adott Braziliában, Argentínában, Kolumbiában, Chilében, Ecuadorban és Peruban. Sarah Vaughan rajongott a latin zenéjért, kedvenc városa Rio de Janeiro volt. A koncertezés mellett elkészítette első saját brazil albumát I Love Brazil! címmel (1977). Az albumon többek között Antonio Carlos Jobim „Triste” című dalát vette lemezre, amely a következő linken hallgatható meg: https://www.youtube.com/watch?v=k3UKKR_JtsQ Az albumot a kritikusok Grammy-díjra jelölték.

1978-ban Sarah "How Long Has This Been Going On?" címmel közös lemezt készített a világhírű jazz zongoristával, Oscar Petersonnal és kvartettjével. Az albumon többek között helyet kaptak a „Body and Soul” és a „Midnight Sun” című standardek. Ezen túlmenően 1979-ben megjelent Duke Ellington dalait bemutató dupla lemeze, a Duke Ellington Songbook Vol 1 és 2.

Késői karrierje

Az 1980-as évek elején Sarah egyre több alkalommal szerepelt a tv-ben, többek között szimfonikus zenekarral kísért Gershwin-műsorának köszönhetően. Az 1982-es Los Angelesi Filharmonikusokkal készített tv-felvétele Gershwin Live! Grammy-díjat nyert a legjobb női jazz énekelőadás kategóriában. Ezt követően jelent meg a "The Planet is Alive, Let It Live (1984) című albuma, majd 1985-ben egy ünnepi koncert alkalmából fellépett a párizsi Chatelet Színházban. Sarah Vaughan utolsó albuma a Brazilian Romance (1987) volt, amely Grammy-díj jelölést kapott. 1989-ben Quincy Jones „Back on the Block” című albumán Sarah egy rövid duettet énekelt Ella Fitzgeraldtal, amely azért is különleges, mivel egész pályafutása során ez az egyetlen stúdiófelvétele Ella Fitzgeraldtal. Egészségi állapota - a váratlanul jelentkező tüdőrákja miatt - hirtelen, rohamosan megromlott. Fellépéseit lemondta, otthonában hunyt el 1990. április 3-án.

Az utókor Sarah Vaughtant – Ella Fitzgerald és Billie Holiday mellett – a három legjobban keresett jazz énekesnői között tartja számon. Énekhangját az operaénekesek képességeihez hasonlították, habár pályája során a klasszikus zenétől, a vallásos énekeken át, a jazzig, illetve a popzenéig szinte mindent énekelt. Kivételes hangterjedelmét, tökéletes énektechnikáját, valamint kellemes színpadi kisugárzását számos videó-, és hangfelvétel őrzi.

Felhasznált irodalom és egyéb internetes források:

Gourse, Leslie (2009). *Sassy: The Life Of Sarah Vaughan*. Da Capo Press. ISBN 978-0-7867-5114-3.

Hayes, Elaine M. (2017). *Queen of Bebop: The Musical Lives of Sarah Vaughan*. Ecco/Harper Collins. ISBN 978-0-06-236468-5.

***

ALL MUSIC <https://www.allmusic.com/artist/sarah-vaughan-mn0000204901#biography>
Letöltve: 2024.11.11.

Sarah Vaughan Biography <https://www.biography.com/musicians/sarah-vaughan>

Michael Minn: Sarah Vaughan Discography: The 1950s

<https://michaelminn.net/discographies/vaughan/1950s/index.html> Letöltve: 2024.11.18.

New York Times <https://www.nytimes.com/1990/04/05/obituaries/sarah-vaughan-divine-one-of-jazz-singing-is-dead-at-66.html> Letöltve: 2024. 11.11.

Los Angeles Times <https://www.latimes.com/local/obituaries/archives/la-me-sarah-vaughan-19900405-snap-story.html> Letöltve: 2024.11.11.

Portréfotó: <https://photos.com/featured/sarah-vaughan-michael-ochs-archives.html> Letöltve: 2024.11.11.